בשבלי אומנותו בידו. פירש רבינו חננאל זה שאומר עליו שהוא כהן יש בידו כלים שמשמשין בהן בטהרה כגון כלי גלגלים כלי אבנים כלי אדמה שאין מקבלין טומאה[א] שכל הרואה כלים הללו בידו מתרחק ממנו מלטמאותו ודומה שהוא כהן ולכך האמינוהו חכמים:

ואיבעית אימא רבי יהודה ורבנן במעלין מתרומה ליוחסין קמיפלגי. ולא אתא לשנויי אלא קשיא דרבי יהודה אדרבי יהודה אבל דרבנן לעולם לריך לתרץ בשבלי אומנותו בידו הקשה הר׳ שמואל מווארדין ומעיקרא היכי בעי למימר דטעמא דר״י משום גומלין והא בלא גומלים ע״כ סבר רבי יהודה בשילהי פרקין (לקמן דף כח:) דמעלין מתרומה ליוחסין[ב] ותירץ ר״י דמעיקרא ס״ד דאי לאו טעמא משום גומלים לא היינו מפסידים את הכהן מן התרומה כדי לומר מעלין כיון דמן הדין לאוי לחלוק ע״פ חבירו ואדרבה קודם היינו אומרים אין מעלין[ג] אע״ג דגבי עבד אמר לקמן לרבי יהודה דאין חולקין לו תרומה[ד] משום דמעלין[ה] התם אין כל כך משמשת בהפסד של עבד זה אם אין חולקין לו תרומה בלא רבו וא״ת ובאיזו סברא פליגי לימרו תרוייהו דמעלין ולעטרך שני עדים בתרומה או לימרו תרוייהו דלא מעלין ולא יעטרך אלא עד אחד בתרומה וי״ל דבהא פליגי דמר סבר חיישינן שמא יעלו מתרומה ליוחסין[ו] לפיכך הצריכו שני עדים ומר סבר דלא חיישינן[ז]:

אמנה שבשטר קמסהדי. וא״ת ואי לאו אכולה מילתא קמסהדי א״כ עדים תמתי אע״ג דלא ידעי אי כהן הוא אי לאו ואם כן הא דתנן בגט פשוט (ג״ב דף קעב.) שני יוסף בן שמעון הדרין בעיר אחת אם היו[ח] משולשין יכתבו כהן[ט] ומה מועיל כיון שעדים חותמין אע״פ שאין מכירים בו אם הוא כהן והרי הוא יכול להעדים ולכתוב שטר אחר בשם חבירו כהן ויוציא ממון מחבירו כהן וי״ל דהיכא דהוחזקו שני יוסף בן שמעון ודאי אכולה מילתא קא מסהדי כי אז הן צריכין לידע אם בן כהן הוא והתם ודאי מעלין משטרות ליוחסין והכא מיבעיא לן היכא דלא הוחזקו: **חד אמר מעלין.** ואם תאמר ואמאי לא חשיב ליה בהדי הנך דתנן בעשרה יוחסין (קדושין דף עו. ושם) אין בודקין מן המזבח ולמעלה ולא מדוכן כו׳ וי״ל דהך דשטרות מלתא דפשיטא היא דכיון דאכולא מלתא קמסהדי א״כ הוי עדות גמור ולכך לא קא חשיב עדים וא״ת ואמאי לא חשיב תרומה ונשיאות כפים למ״ד מעלין ואור״ת דתרומה בכלל מזבח ונשיאות כפים בכלל דוכן אע״ג דההוא דוכן היינו שיר[י] כדמשמע התם בגמרא מ״ד מעלין הוה מוקי לה נמי בדוכן כהנים שבגבולים ומיהו קשה אמאי לא חשיב ס״ת שקרא בחזקת כהן כדלקמן ויש לומר דאיכא למימר דתנא ושייר כולהו ובספר הישר פירש ר״ת דלאו בעבודת מזבח ממש איירי אלא כגון הפשט וניתוח דברים הכשרים בזרים אלא היו מניחין לעשות אותם אלא למיוחסין מן המשיחין להכוה אבל מילי דהכוה כגון תרומה ונשיאות כפים וס״ת לא איצטריך למתני: **שאני הכא** דריע חזקייהו. פי׳ בקונטרס שהכל רואים שאר כהנים אוכלין שאר קדשי מזבח ואלו אין אוכלין וק״ק דמ״מ תיקשי למ״ד מעלין אמאי לא אסקינהו לקדשי מזבח ולישתרע לר״ת דריע חזקייהו היינו שהיו מיחסים אותם אחר בני ברזילי שהיה ישראל ועוד שלא מצאו כתבם[כ] והיכא דאיתרע חזקה אין מעלין לכ״ע אבל קשה דפריך מעיקרא אתי לאסוקינהו הוה ליה למיפרך אמאי נגאלו כלל מן הכהונה ויש לומר דשפיר הוה ידע דריע חזקייהו ומשום הכי לא אסקינהו אלא דהוה ס״ד דאע״ג דריע חזקייהו איכא למימר דלמא אתי לאסוקינהו לבסוף שלא ידעו שלא מצאו כתבם: ואלא

בשבלי אומנותו בידו. אמר המביא תבואה למכור היה נושא בידו כלי היכר של מכירה כגון מחק שמוחקין בה המדה והמביאה להלניע אינו נושא בידו כלי אומנות מכר והכא כגון בשבלי אומנותו בידו של זה המזלזל את שלו דאמן שהדי שלמוכרה הביאה הלכך אין זה אלא גומל וזה יעיד עליו בכרך שלפניהם: **הקדר.** שהוא מכר: **הפנימיות טהורות.** כולה מתרלא ואלא לקמיה: **בשבלי אומנותו בידו.** להיכר שהוא נושאן למוכרן: **ממשמשת בהן.** לבדוק ולקח: **ומשום חיפופי רשות הרבים.** שנותנים בני אדם אבנים גדולות או יתדות לגידי רה״ר להרחיק הענגות מלהזיק את הכתלים ומתוך שהן דוחקות את רה״ר וזה הניח קדירותיו אצלם דחק גם הוא את הדרך והעובדין שם מתחכין בהן ובגדיהן עובדין על פני אורן ובגדי עם הארץ טמאים הם ומטמאים את התיאוניות: **כמעלין מתרומה ליוחסין.** רבי יהודה סבר הרואה שמתיאין תרומה לאדם בחזקת כהן מעיד עליו בכל מקום שהוא כהן ומעלין אותו ליוחסין הלכך אם תאכילנו תרומה הרי אתה מביאו להשיאו אשה וטעמיה לאו משום גומלין הוא ורבנן סברי אין מעלין מתרומה ליוחסין: **דאיסור מיפה.** אם זר הוא לא היה אוכל תרומה שהוא עון מיתה: **דאיסור עשה.** כה תברכו (במדבר ו) אתם ולא זרים ולאו הבא מכלל עשה עשה: **גדולה חזקה.** שאין ב״ד יכולין להוציא דבר ממחזקתו: **בקשו לתפוס המתיחשים.** שיהו כהנים בשרים. לפי שהתחתנו כהנים בגולה בגויי הארץ וילדו להם בנים כדכתיב בספר עזרא והם מלגים הולכו הגולים בגולה להתייחס כשעלו מן הגולה לשרת בבנין שני: **ויגאלו.** נפסלו. מלשון לחם מגואל (מלאכי א): **הפרשפת.** הוא נחמיה בן חכליה וכן כתוב בספר עזרא (נחמיה ח): **עד עמוד כהן לאורים וגו׳.** כלומר (א) שאומר לחבירו עד שיבא המשיח לאורים ותומים לא הוו בתקדש שני שנחסרו חמשה דברים כדאמרינן בסדר יומא (דף כא.): **מקדש הקדשים.** דוקא מקדשי המקדש פסלינהו אבל תרומה שהיו רגילין בה בגולה לא אסר עליהו משום דהוחזקו בה: **קדשי הגבול.** תרומה שהיא נוהגת בגבולין חוץ למקדש ולירושלים: **אף לאן בקדשי הגבול.** ומדאמר רבי יוסי גדולה חזקה ס״מ נאיסות כפיס נמי לא אסר עליהו שהרי הוחזקו בה בגבולין: **ואי סלקא דעתך כו׳ אמו לאסוקינהו.** ומה הועילו בתקנתם: **שאני הכא.** דליכא למיחש דליסוקינהו דהא ריע חזקייהו שהרי הכל רואין שאר כהנים אוכלין קדשי המקדש והם אינן אוכלין יש כאן היכר גדול שיש בהן לד פסול. אבל שאר בני אדם כגון בזמן הזה לעולם מעלין מנשיאות כפיס ליוחסין: (ד) **[דאי לא תימא הכי.** דעל לא סמיך שיש בהן היכר תרומה נמי תקשי למ״ד מעלין מתרומה ליוחסין]: ואלא

פד א ב ג ד מיי׳ פ״ז מהל׳ מעכב ומושב הלכה כג:

פה ה מיי׳ פ״ב מהל׳ תיקוני בית הבחירה הלכ׳ ט טוש״ע אה״ע סי׳ ג סעיף ב:

פו ו מיי׳ שם הלכה ד והלכה יא:

תורה אור השלם

1. (סא) וּמִבְּנֵי הַכֹּהֲנִים בְּנֵי חֲבָיָה בְּנֵי הַקּוֹץ בְּנֵי בַרְזִלַּי אֲשֶׁר לָקַח מִבְּנוֹת בַּרְזִלַּי הַגִּלְעָדִי אִשָּׁה וַיִּקָּרֵא עַל שְׁמָם: (סב) אֵלֶּה בִקְשׁוּ כִתְבָם הַמִּתְיַחֲשִׂים וְלֹא נִמְצָאוּ וַיִּגָּאֲלוּ מִן הַכְּהֻנָּה: (סג) וַיֹּאמֶר הַתִּרְשָׁתָא לָהֶם אֲשֶׁר לֹא יֹאכְלוּ מִקֹּדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים עַד עֹמֹד כֹּהֵן לְאוֹרִים וּלְתֻמִּים:
עזרא ב סא-סג

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה עד עמוד כו׳ כלומר שאומר. נ״ב הוא בפ׳ עגלה ערופה דף מח ע״ב:

תוספות רי״ד

לן דחלל הוא. אמאי לא ישא אשה כשרה ואפי׳ בתו של כ״ג. והא קי״ל דלא הוהרו כשרות להנשא לפסולים. וצ״ל לפרש דהאי דאמר להשיאו אשה לאו להשיאו לו אשה. אלא להשיא מנשיו לכהונה. כגון אלמנתו ובתו דמספקינן ליה בחלל. ובת חלל ואלמנות חלל הן פסולות לכהונה: **איבעיא** להו מהו להעלות משטרות ליוחסין. פי׳ אילימא דכתיב בי׳ אני פלוני כהן חתמתי עד מאן קמסהיד עלויה. לא צריכא דכתיב בי׳ אני פ׳ כהן לויתי מנה מפלוני וחתימו סהדי אמנה שבשטר קא מסהדי א״ד אכולה מילתא מסהדי. ר״ה ור״ח ח״א מעלין וח״א אין מעלין והלכתא כדברי המיקל. ואילו כתבו שני עדים פ׳ כהן לוה מפלוני דליכא מאן דפליג דודאי מעלין. דהא עדים מעידים כי הוא כהן[ט]. **איבע״** להו מהו להעלות מכהונה ליוחסין.

ט) וכ״כ הר״ג כאן בשם הרא״ש ז״ל ע״ש וכזה מיושב קושית תוס׳ ד״ה אמנה מה שהקשו מפ׳ גט פשוט ודו״ק ועי׳ בש״ך חו״מ סי׳ מ״ט ס״ק ט״ו:

מסורת הש״ס

ה) טהרות פ״ז מ״ח, ג) [במשנה ליתא], ג) קידושין סט:, ד) [צ״ל ולתומים], ה) י״ב כ״ג, ו) [ועוד לקה ר״י בפרש טעמא דמ״ד מעלין כדי שיהו עדים מלוין ליוחסין ומחזר בו משום דלא משמע הכי בסמוך דקאמר מיהא ר״מ בתרומה דעון מיתה. מ״ר עה״ג],

מוסף רש״י

במעלין מתרומה ליוחסין. הכוהה כהן אוכל תרומה במקומו, אין לריך לבדוק אחריו ביוחסין ונוטל כהן בתו (קדושין נ״ב:). **גדולה** חזקה. יש לסמוך עליה יפה (שם סט:). **בקשו כתבם המתיחשים.** כתב יוסוסס (שם). **התרשתא.** נחמיה בן חכליה קרוי כן בספר עזרא, ובגמרא ירושלמי נמצא שעל שם שהיה משקה למלך היה לריך לשתות קודם, שלא ישתלזהו שמא הטיל סם המות במשקה המלך המיהו לו יין של עובדי כוכבים לשתות, לכן נקרא התרשתא (שם). **עד עמוד כהן לאורים ולתומים.** כלומר שאומר לאחריו עד שיבא משיח, לאורים ותומים לא היו בבית שני (שם). **אמר להם** רבי׳. מדכתיב מקדש הקדשים, שמעינן דלא אפשר בתרומה אלא מקדשי המקדש, אמר להם תרומה איני יכול לאסור עליכם מפני מזקתם שהוזקתם בגבול לאכלה (שם). **בקדשי הגבול.** תרומה הנאכלת בכל מקום (שם). **כיון דאכלי בתרומה אתי לאסוקינהו.** ואמאי לא חש לה נחמיה לבא לאסוקינהו (שם). **אלא לאו משום דריע חזקייהו.** לא אצטריך למיחש להאי דכיון דשאר כהנים אוכלים בקדשי המקדש והם נגאלו מהם הוכיר ולא אתי לאסוקינהו (שם).

מוסף תוספות

א. שדרך הכהן להוליכן בידו ובזה ניכר שהוא כהן. תוס׳ הרא״ש. ב. דר׳ יהודה סבר דאין חולקין תרומה לעבד אלא א״כ רבו עמו. תוס׳ הרא״ש. ג. כדי שלא יפסיד זה תרומתו. תוס׳ הרא״ש. ד. בלא רבו. תוס׳ שאנץ. ה. ולא אמרינן יחלקו לו ולא יעלו. תוס׳ הרא״ש. ו. ולאו מן דינא אלא מאן דחזי ליה דאכיל תרומה מחזיק ליה בכהן כשר ומיוחס ויבא להעיד עליו ליוחסין הלכך כל אסוקי לתרומה נמי כאסוקי ליוחסין דמי. מי׳ הרא״ש. ז. ששמותיהן ושמות אביהן ושמות אבי אביהן שוין. רשב״ם ב״ב קנב. ח. אם אחד מהן כהן יכתבו יוסף כהן לוה מיוסף ישראל. שם. ט. אם הועד עליו שעמד אצל הלוים בדוכן לשורר שיר. ש״ר קידושין עו. י. וכל העולים מרננים עליהם, כדכתיב ויגאלו מן הכהונה. ריטב״א.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ואלא מאי גדולה חזקה. דקאמר ר' יוסי לאמה לנו [לחוש] להשבית חזקתם כי מה יש לחוש לבטלה: **בתרומה דרבנן.** שהרי בגדולה היו שלין שם תרומה מן התורה דכל מצוה שהיא תלויה בארץ אינה נוהגת אלא בארץ כדאמרינן בקידושין (דף לו.): **ואיכעיא אימא השתא נמי בתרומה דרבנן אכול.** תרומה פירות הארץ וירק: **דאורייתא.** דגן תירוש ויצהר לא אכול ומש"ה לא קשיא למ"ד מעלין מתרומה ליוחסין דכי מסקינן ליוחסין מתרומה דאורייתא כו': **דאיכא למיגזר משום תרומה דאורייתא.** שהרי לארץ בא ומצויה שם תרומה גמורה דאורייתא מה שלא היה מצוי להם בגולה ויש לחוש פן יאכילום בה: **לא במידי דאקרי קדש.** והיינו תרומה: **וכל זר לא יאכל קדש.** בתרומה משמעי דכתיב בפרשה לעיל מיניה ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים ואוקמינן בתרומה ביבמות בהערל (דף עד.): **ולא במידי דאקרי קדשים.** אפילו חזה ושוק של שלמים הנאכלים לנשי הכהנים ולעבדיהם: **ואמר מר.** ביבמות בפרק יש מותרות [פז.] בת כהן שניסת לישראל ועשית אלמנה וגרושה וזרע אין לה שחוזרת לתרומת אביה ואינה חוזרת לחזה ושוק ויליף לה מהאי קרא כי תהיה לאיש זר היא בתרומת הקדשים לא תאכל עוד: **חזקה לכהונה.** להעיד עליו שהוא כהן: **נשיאות כפים בגבל.** הרוחהו נושא כפיו בגבל מעיד עליו בכל מקום שהוא כהן ומקבלין היתנו לפי שיש שם ישיבה וכ"ד קבוע בודקין אחר נושאי כפים אבל אכילת חלה ותרומה אינה חזקה דחולה לארץ לאו דאורייתא תרומה דיליה ולא קפדי כולי האי: **ואכילת חלה בסוריה.** היא ארם צובה שביבשה דוד וחיברה לא"י וקסבר האי תנא כיבוש יחיד שמיה כיבוש [ט] וחלתה ותרומתה דאורייתא וקס"ד תנא חלה וה"ה לתרומה: **וחילוק מצות.** דהזרוע והלחיים **בכרכין.** ואע"ג דאיסורן אין איסור לזרים הואיל וכרכים מקום שווקין הן ומצויין בו עובדים ושבים המכירין בו אי לאו דכהן הוה לא מתליף נפשיה: **לא לתרומה.** הרוחהו נושא כפיו בגבל או אוכל חלה דווקא בסוריא והעיד עליו בא"י מקבלין עדותו להאכילו תרומה אבל לא ליוחסין: **מה אכילת חלה.** עדות חזקתה: **ליוחסין.** דאי לתרומה פשיטא היא גופה תרומה היא וכבר הוחזק בה: **ומסקינן מחלה דרבנן הו'.** דאי לאו כהן הוא לא הוו ספו ליה חלה גזירה משום תרומה: **ודלמא.** לקמן מפרש: **נשיאות כפים וחילוק גרנות.** תרומה: **בא".** נושאי כפים דאיכא ב"ד קבועין ובדקי. וחילוק גרנות קס"ד השתא דתרומה בזמן הזה דאורייתא וכיון דעון מיתה איכא מסקינן מינה ליוחסין: **בסוריא וכ"מ שנהוגין א"י מגיעין.** להודיע לגולה יום שקידשו ב"ד את החדש לעשות פסח בזמנו דהיינו היושבים בתוך מהלך חמשה עשר יום: **נשיאות כפים ראיה.** לפי שב"ד קבוע שם שמקבל שליחות החדש של ב"ד הגדול: **אבל לא חילוק גרנות.** דתרומה דיהבו לאו דאורייתא ובסוריא נמי אי' תנא סבר כיבוש יחיד לא שמיה כיבוש ופלוגתא דתנאי היא בהך מילתא (ע"ז דף כא.): **בני רב.** בית המדרש קרי בי רב: **נתחייבו בחלה.** דכתיב בבואכם אל הארץ ותניא בספרי [ט] ר' ישמעאל אומר שיכה הכתוב ביאה זו מכל ביאות שבתורה שבכולן נאמר כי יביאך וכאן בבואכם ללמדך שכיון שנכנסו לה נתחייבו: **ולא נתחייבו בתרומות ומעשרות.** דכתיב דגנך [ט] תבואת זרעך [יא] המיוחדת לך [ט] ועוד שהרי תלה הכתוב המעשר במנין שנות השמטה דכתיב [יב] בשנה השלישית שנת המעשר ושמטות לא מנו אלא משכבשו וחילקו דכדמרינן בסדר עולם ובמסכת ערכין (דף יב.): **הכי גרסינן אי בבואכם יכול תולם הו'.** והכי פירושו כיון דשיטה הכתוב ביאה זו לכתוב בה בבואכם ולא כתב כי תבאו יכול משנכנסו לה מרגלים ת"ל הו': **ואלא מאי גדולה חזקה.** בשלמא אי אין מעלין ניחא הא דגדולה חזקה אע"ג דאיכא למיחש לב"ד טועין שיעלו מן נשיאות כפיס לקדשי קדשים [א] [ואע"ג דבלא חזקה [ב] מעלין לתרומה ע"פ עד אחד ולא חיישינן לב"ד טועין שמא יעלו ליוחסין השתא סבר המקשן ליוחסין חמירא ולא אתו למיטעי כמו לקדשי קדשים] אבל השתא דאמרת טעמא דריש חזקייהו ולא חיישינן דלמא אתי לאסוקי כיון דלא אתי למטעי מאי גדולה חזקה: (לעיל) **או דלמא אפילו למ"ד אין מעלין ה"מ תרומה דמתאבלא בצינעה בו'.** תימה מה תולה באכילה והא פשיטא דלכ"ע אין מעלין מאכילת תרומה ליוחסין דהא איכא למיחש דלמא עבד כהן הוא אלא בחלוקת תרומה [ג] בגורן הוא דפליגי אם מעלין ליוחסין אם לאו ובמעלין מתרומה ליוחסין לא איפליגו הא תנאי בהדיא אלא דתנא הא פליגתא בפלוגתא אם חולקין תרומה לעבד בלא רבו אם לאו למ"ד חולקין אין מעלין דדלמא עבד הוא והכי איבעי ליה למימר הכא אפילו למ"ד אין מעלין ה"מ תרומה דחולקין לעבד בלא רבו ואיכא למיחש דלמא עבד הוא אבל נשיאו כפיס לעולם אימא לך דמעלין דאין עבד נושא כפיו: נ"ל דשפיר נקט דמתאבלא בצינעא דלמ"ד מעלין מאכילת תרומה ומי מעלין ובענין דליוחס למיחש שהוא עבד שיצא מבית הספר ונעמא כיון דעון מיתה הוא חיישינן שמא יעלוהו ליוחסין ולכך איצטריך שי עדיס להאכילו בתרומה ולכך ומי אין חולקין לעבד בלא ר"כ רבו עמו ומ"ד אין מעלין אע"ג דעון מיתה הוא לא חיישי לבני שמא יעלוהו כיון דבצינעא הוא אכילת תרומה וכן תלוקה אבל נשיאות כפיס דאיפרסם איבעיא ליה אי חיישינן שמא יעלוהו משום דאי לאו הכי הוא לא הוה אניף כולי האי ולא הוי מצי למנקט כמו שכתבו התוס' אפילו למ"ד אין מעלין משום דאיכא למיחש דלמא עבד הוא דלא תליא בהכי דאפילו היכא דליכא למיחש דלמא עבד הוא אין מעלין כמו ביולא מבית הספר או שמעידין עליו שאינו עבד ואדרבה הא דחולקין לו בלא רבו היינו משום דאין מעלין ועיקר טעמא דפלוגתייהו משום מעלין ואין מעלין דאי לאו הכי קשה בחיה סברא פליגי כמו שהקשו לעיל (מ"י): **ורבי מסקינן מתרומה ליוחסין ה"מ בדאורייתא בו'.** רבינו יצחק בן רבינו מאיר לא גריס לה דהא איבעיא אימא רב נחמן [ד] קאמר לה ואי גרסי' לה א"כ היה קותר בעצמו דאיה שבניה דאי לא אימא הכי למ"ד מעלין מתרומה ליוחסין הא אתי לאסוקי אלא טעמא משום דריש חזקייהו ואין זו סוגיית הש"ס אם לא יאמר ולאו מילתא היא דאמרי ובפ' עשרה יוחסין (קדושין פט.) גרסינן לה ומגב שיטפא דהתם שיבשו לכותבה כאן: **לא במידי דאיקרי קדש.** וא"ת תרומה נמי איקרי קדשים דכתיב ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים והתם קרא איירי בתרומה דהעריב שמשו אוכל בתרומה [ד] וי"ל דוראי גבי טמא תרומה מיקרי קדשים אבל הכא אאכילת זר קאמר דלא אשכחן קדשים גבי אכילת זר: **נשיאות כפים בבבל.** דוקא נשיאות כפיס ולא אכילת חלה ואע"ג דבסוריא נמי הוי מדרבנן [ה] אין מדקדקין בבבל כמו בסוריא דסבר האי תנא כיבוש יחיד שמיה כיבוש [ו] ואכילת חלה בסוריא ה"ה נשיאות כפיס כדמוכח לקמן: **לא חילוק גרנות גופה לחלה וקסבר תרומה בו'.** וא"ל דפליגי הכי בריימות בפלוגתא דרב הונא בריה דרב יהושע ורבנן דאי לאו הכי אחד מהכי בריימות ממה נפשך איכא למידק דמעלין מנשיאות כפיס ליוחסין ופליגי נמי דלבריימתא קמייתא אכילת חלה בסוריא חזקה לתרומה וכל שכן דאכילת תרומה דאורייתא דהויא חזקה לאכילת חלה דרבנן ובבריימתא שניה קתני דחילוק גרנות דהיינו תרומה בסוריא לא הויא חזקה לחלה: עדות **משנכנסו לה שנים ושלשה מרגלים תלמוד לומר בבואכם בביאה לאו** כיבוש וחילוק היה אהל מועד בגלגל י"ד שנים דלאמר בזבחים (ב"מ פט.).

מסורת הש"ס

א) יבמות סח: פז. קידושין סט:, ב) [עיין תוס' שבת י: ד"ה יכסה], ג) [תוספתא פ"ג ותוספתא פאה פ"ד], ד) נדה מז., ה) [ב"מ פט.], ו) [נדה מז. וכן בב"מ פט. איתא במעשר ועי' פרש"י דהכא דגרים תרוייהו], ז) [עיין תוס' נדה מז. ד"ה ל"ג אילו נאמר], ח) [כת"י], ט) [גיטין ח:], י) בס"א: ובסוריא נמי לא דסבר האי תנא כיבוש, יא) [שלח טו יז], יב) [דברים יב], יג) [שם יד], יד) [ועיין רש"י בנדה מז. וב"מ פט. מפרש בכל מקום טעם אחר], טו) [דברים כו],

---

תורה אור השלם

1. וַיֹּאמֶר הִתְרַשֵּׁעְתָּ לָּדָם אֲשֶׁר לֹא יֹאכְלוּ מִקֹּדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים עַד עָמְדוֹ כֹּהֵן לְאוֹרִים וּלְתֻמִּים:
עזרא ב סג
2. וְכָל זָר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ תּוֹשַׁב כֹּהֵן וְשָׂכִיר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ: ויקרא כב י
3. וּבַת כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ זָר הִוא בְּתְרוּמַת הַקֳּדָשִׁים לֹא תֹאכֵל:
ויקרא כב יב
4. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בִּבֹאֲכֶם אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי מֵבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה:
במדבר טו יח

הגהות הב"ח

(א) תר"ה לו דלמא כו' אלא בחלוקת תרומה וכו'. נ"ב וכן פרש"י יבמות דף לט ע"ב:

מוסף תוספות

א. שבקינן להו בחזקתן. תוס' שאנן. ב. לא"ד אין מעלין מתרומה ליוחסין. תוס' הרא"ש. ג. בר יצחק. תוס' הרא"ש. ד. וא"כ אמאי הוצרך לכתוב הכא קדש. תוס' הרא"ש. ה. כדמסקינן. תוס' הרא"ש (ועיין מהרש"א). ו. דאע"ג דחלה בזמן הזה דרבנן אפי' בארץ, מ"מ חמירא חלה דסוריא כיון דאית ליה עיקר מן התורה בזמן שבית המקדש קיים. ריטב"א.

עין משפט נר מצוה

פז א מיי' פ"כ מהל' איסורי ביאה הלכה ח ופ"ו מהל' תרומות ה"י:
פח ב מיי' פ"כ מהל' איסורי ביאה הלכ' ד:
פט ג מיי' שם הלכה יח טוש"ע אה"ע סימן ג סעיף ב:
צ ד מיי' שם הלכה ג ופ"א מהל' תרומות הל' ח [כו] סמג עשין מג טוש"ע י"ד סימן שלח סעיף ב:
צא ה מיי' פ"כ מהל' איסורי ביאה הלכה ג סמג עשין קמ טוש"ע י"ד סי' שכב סעיף ב:

מוסף רש"י

ואלא מאי גדולה חזקה. כיון דליכא למיגזר מידי, מאי גדולה חזקה דאמר ר' יוסי, מאי רבותא, לא היה לו לומר אלא מכון דגדולה רבותא דשמעינן, דאע"ג דאיכא לד איסור השתא עפי מעיקרא סמכינן עלה (קדושין סט:). בתרומה דרבנן. תרומת חוץ לארץ (שם). בתרומה דאורייתא. משבאו לארץ (שם). השתא נמי בתרומה דרבנן אכול. כדמעיקרא, ומאי טיבו תרומת פירות וירק, בתרומה דאורייתא, דגן תירוש ויצהר לא אכול (שם). דכתיב וכל זר לא יאכל קדש. כל אותו הענין מדבר בתרומה ולא בקדשים, דכתיב ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים, ולישנא לאוקמי אלא בתרומה שמתוסר בפסוים מיהר כה (שם). ולא במידי דאיקרי קדשים. חזה ושוק של שלמים, דאשכחן דאיקרי קדשים (שם). במורם מן הקדשים. חזה ושוק, לא תאכל. ותפילו זרע אין לה ובשה אל בית אביה, אחרת לתרומה ואינה אחרת לחזה ושוק (שם) של שלמים לאכול כשאר אחיות האוכלות מן הקדשים, ולישנא לאוקמי אלא בתרומה שמתוסר בפסוים מיהר כה (שם). ולא במידי דאיקרי קדשים. חזה ושוק של שלמים, דאשכחן דאיקרי קדשים (שם). במורם מן הקדשים. חזה ושוק, לא תאכל. ותפילו זרע אין לה ובשה אל בית אביה, אחרת לתרומה ואינה אחרת לחזה ושוק (שם) של שלמים לאכול כשאר אחיות האוכלות מן הקדשים (ויקרא יא) אתה דבקתיך (דברים יד:) ומכון ובעותיך (בבמות שם:) מדהוי אלי לאכתב בקדשים (לא תאכל) וכתב בתרומת, למורם הוא לאתא, ומאי לא תאכל לעולם הוא, ולא תימא ביושבת אחת בעלה ישראל, דדמשמע קרא ובא כהן כי תהיה לאיש זר כו'. דהא אוקימנא להאי קרא בפרק אלמנה (שם) בנבעלה לפסול לה כגון נתין וממזר וחלל שפסולי עולמים, וכהנת המנשקת לזר דלא אכלה מושבה אל בית אביה ילפינן, מכלל דמעיקרא לא אכלה, ומילתיה דרב אסקא מבתרומת נקבה, דא"ל דבולה קרא לנבעלה לפסול לה אחת, ליכתוב בקדשים לא תאכל, מאי בתרומת, שמע מינה הכי קאמר ים לך אחרת שאוכלת בקדשים, כגון תרומה, ואינה אוכלת במורם, ואחו זו זו אחרת, דסמיך לה ובא כהן כי תהיה אלמנה, והכי מתיבינא להאי מילתא בפרק אלמנה (שם פז.). נתחייבו בחלה. דכתיב בחלה (במדבר טו) בבאתם אל הארץ, והכי נמי, ולא נתחייבו במעשר. דבמעשר כתיב (דברים יד) תבואת זרעך, עד שיהא כל אחד ואחד את שלו (נדה מז.) אי: במעשר לא נתחייבו אלא לאחר ירושה ויאיכה, דכתיב (דברים יד) עשר תעשר, וכתיב בתריה במקום אשר יבחר, עד שנבחרה שלה לא נתחייבו, והיינו לאחר כיבוש וחילוק, דכתיב ביהושע, וכל ימי

עדות הבאה מכח חזקה. פי' אמנו יודעין שהוא כהן מחמת הקורא אחריו שמוחזק לן שהוא לוי: **שקרא אחריו לוי.** לפירוש ר"י הלוי שפירש בגיטין (נט: ושם) אם אין שם כהן נתפרדה חבילה שיקרא ישראל גדול לפני לוי יש לפרש הכא שקרא אחריו לוי קטן מישראל שקרא [א] אחריו: **שקרא לפניו כהן.** פירוש פעם אחת: **הרי שאמר בני זה וכהן הוא.** מדנקט בני זה וכהן הוא משמע שאינו ידוע לנו אם הוא בנו והוא בא להעיד שהוא בנו ושהוא כהן שאינו בן גרושה ולא ידוע לנו שהוא בנו הוה ליה למינקט בני זה כהן בלא וי"ו ותימה מ"כ יהא נאמן לכולי עלמא לתרומה וליוחסין במגו דאי בעי אמר אינו בנו וי"ל דאע"ג דאיכא מגו לא מהימן דלדבריו קרוב הוא כדאמרינן בהחולץ (יבמות דף מז. ושם) לדבריך כותי אתה ואין עדות לכותי ואין אדם נאמן לפסול את בנו ואע"ג דרבי קאמר בסמוך אי מאמינו להאכילו בתרומה שהרי בידו להאכילו בתרומה אלמא אע"ג דקרוב הוא לדבריו נאמן במגו אתם ודאי מהימנינן ליה משום דלית ליה מגו אפי' ידעינן שהוא בנו אבל אי מגו אי הוה ידעינן שהוא בנו ליכא מגו: **נאמן להאכילו בתרומה.** פירוש אע"ג דליכא אלא הוא שהוא קרוב דקסבר רבי אין מעלין מתרומה ליוחסין ואין נאמן להשיאו אשה פירוש להנטרף עם אחר להשיאו אשה כיון שהוא קרוב והשתא אתי שפיר הא דאמר ר' חייא אם אתה מאמינו יחידי להאכילו בתרומה אע"פ שהוא קרוב האמינהו עם אחר להשיאו אשה אבל אין לפרש דאין נאמן יחידי להשיאו אשה בפשיטא דאינו נאמן ובהא לא הוה אמר רבי חייא האמינהו ליטא דלא מיסתמיט שום תנא למימר דעד אחד כשר ליוחסין ובהא נמי אין לפרש דנאמן עם אחר להאכילו בתרומה דאי הוה גריך שני עדים בתרומה מ"כ הוה סבר דמעלין מתרומה ליוחסין ואם כן היכי מכשיר קרוב כיון דאינו נאמן להשיאו אשה וא"ת כיון דסבירא ליה דאין מעלין מתרומה ליוחסין אם כן היכי מוקמינן בהגחל בתרא (כ"ק קיד:) הניא דרבי דלקמן במסיח לפי תומו ונאמן בתרומה דרבנן אבל בתרומה דאורייתא לא מהימן והא לרבי כיון דס"ל דאין מעלין מתרומה ליוחסין אם כן ס"ל דמעלין מתרומה דרבנן לתרומה דאורייתא כדמשמע לעיל דכל היכא דאיכא תרומה דרבנן אכיל ונמי בתרומה דאורייתא וי"ל דהאי דמצרכינן למימר לעיל דמעלין מתרומה דרבנן לחלה דאורייתא או איפכא היינו משום דלא תקשי לנ"ד אין מעלין מנשיאות כפים ליוחסין אבל רב אחי בהגחל אפשר דסבירא ליה כמ"ד מעלין ועוד נראה דלכולי עלמא אין למאן דאמר מעלין מתרומה ליוחסין אין למאן דאמר מעלין מעלין מתרומת דגן תירוש ויצהר של א"י ואפי' הא דרבנן לחלה דאורייתא כיון שנזמן המקדש הוא דאורייתא אבל תרומת פירות או תרומת חו"ל אין מעלין לכ"ע אפי' לתרומת דגן תירוש ויצהר של א"י דרבנן דדוקא בתרומת א"י או חלה דאורייתא בסוריא אמר מעלין מדרבנן לדאורייתא אבל לא בנבל וההיא דהגחל בתרא אייתי בתרומת פירות או חולה לארץ וכן מתני' דלקמן דנאמנים להעיד בגודלן מה שראו בקוטנן ומוקי לה בתרומה דרבנן היינו בתרומת פירות או חולה לארץ ולמ"ד מעלין מתרומה ליוחסין אפי' מתרומת דגן תירוש ויצהר דא"י אפילו היא דרבנן מעלין הא אי הוה סבר דאין (נדה מו:) תרומה בזמן הזה דרבנן ודוקא משום דקסבר חולקין תרומה לעבד בלא רבו הוא דאית ליה דאין מעלין הא אי הוה סבר דאין חולקין הוה מודה דמעלין והא דאמר לעיל מעיקרא אכול בתרומה דרבנן [ב] ולבסוף אכול בתרומה דאורייתא לא מכח שהיו אוכלין בגולה קדשי הגבול אוכלין בתרומה דאורייתא אלא משום שהיו נושאים כפים בגולה שמעלין מנשיאות כפים לתרומה דאורייתא אע"ג דהרי אתם בחזקתכם במה הייתם אוכלין בגולה כו' משמע שמכח אכילה היה מתירו אין לאוס בכך ולההוא ליטגא דקאמר בתרומה דרבנן אכול בדאורייתא לא אכול מה שלא העלם מנשיאות כפים לתרומה דאורייתא היינו משום דריע חזקייהו: **נאמן להאכילו בתרומה.** הקשה ריב"ם דתנן בפרק עשרה יוחסין (קדושין דף עט: ושם) מי שילא הוא ואשתו למדינת הים וכשחזר הביא עמו בנים ומתה אשתו צריך להביא ראיה על בניו ואינו נאמן להאכילם בתרומה כדמוכח התם בגמ' דתניא התם [ב] הביא ראיה על הגדולים א"ל ראיה על הקטנים [ג] ואמר רשב"ל עלה לא שנו אלא בקדשי הגבול אבל ליוחסין לא [ד] והיכי קאמר רבי הכא דאב נאמן להאכילו בתרומה ותירץ דרבי תנא הוא ופליג ור"ת אומר דהביא דקדושין אתיא כר' יהודה דאמר אין מעלין לכהונה ע"פ עד אחד [ה] וקדשי הגבול דהתם היינו לכל דבר קדושה כגון תרומה ונשיאות כפים ויוחסין והא דקאמר התם [ו] אבל ליוחסין לא היינו יוחסין לקרובה כגון לסקול ולשרוף על ידו [ז] כדמסיק התם ר' יוחנן אמר אף ליוחסין ואזדא ר' יוחנן לטעמיה דאמר סוקלין על החזקות [ח] [א"ל הכא באשתו עמו דאין צריך להביא ראיה כדאמר התם]: **שבידן להאכילו בתרומה.** [ט] תימה איך נאמין אומו על תרומה בהאי מגו הא אין בידו להאכילו אחר מיתה וא"כ אין זה מגו כמו שמצינו בית נוחלין (ב"ב קמז:) גבי בכור ובפרק במה דקדושין (דף עח:) דתניא יכיר יכירנו לאחריים מכאן אמר רבי יהודה נאמן אדם לומר זה בני בכור כו' למאי הלכתא אי לתת לו פי שנים אילו בעי למיתב ליה מתנה מי לא יהיב ליה לא צריכא בנכסים שנפלו לו כשהוא גוסס אלמא אי לאו קרא לא הוה נאמן לפי שאין בידו וי"ל דלא דמי דהכא כיון דנאמן להאכילו בחייו משום דבידו סברא הוא דנאמן אפילו לאחר [י] מיתה:

במסיח

לאו כולהו סלוק. רובן נשאתו בנבל דכתיב כל הקהל כאחד ארבע רבוא (עזרא ב): **ועדות.** אם באו עדים שהוא כהן שמכירין את אביו ואת אמו: **ועדות חזקה היא.** בתמיה וכי עדות חזקה קרי ליה: **עדות הבאה מכח חזקה.** העדות נקבל ונאכילו בתרומה כאילו ראינוה אבן לאותה חזקה שזה העיד: **או בחזקה שהוא גדול.** כדאמרינן בעלמא [ג] (גיטין דף נט:) רב קרי בכהני ואע"ג דלאו כהן הוה: **שקרא אחריו לוי.** ואי לאו כהן הוא אין לוי קורא אחריו דאמרינן במסכת גיטין (שם) אם אין שם כהן נתפרדה חבילה ומפרשינן דאין לוי קורא במקום שאין כהן. ויש מפרשים נתפרדה החבילה שבמקום שאין כהן אם רואה ישראל גדול לפני לוי. והכא כהן אחר הוה התם הלכך אי לאו דהאי כהן הוה לא הוה לוי קרי אבתריה: **שקרא לפניו כהן.** ואי לאו דהאי לוי הוא לא היה קורא שני אלא שלשי שנים כהנים היו קורין לפניו [ד] והוא שלישי והכי אמרינן במסכת גיטין [שם] אם אין שם לוי קורא כהן במקומו: **לוויה.** לתת לו מעשר ראשון: **ואם אין שם גורן.** אם אין שם זורעי תבואה במקומו: **זימנין.** פעם אחרת: **הדר.** ויש לקיים: **חזייה לרבי אלעזר בישות.** החזיר פניו ונסתכל ברבי אלעזר בעין רעה שהבין שמפי ר' יוחנן שמע לשון זה וכשאמר לשון זה לא אמרה בשם רבי יוחנן לפיכך לא קיבלה הימנו: **להשיאו אשה.** שמא ממזר או נתין הוא: **שיש בידו להאכילו תרומה.** שהרי הוא כהן והכל מולקין לו תרומה: והטבילוני

מסורת הש"ס

[א] [מכות ה:], [ב] [פירושו תמצא בתוס' שנהגדרין לו. ד"ה טבל וכו' אביו של ר"י וכו' על שם יפין], [ג] [מגילה כב.], [ד] [עי' גיטין נט: רש"ע], [ה] [ולפ"ז גרסינן לעיל שפיר כי מסקינן מתרומה ליוחסין הנ"מ בתרומה דאורייתא כו' ומ"מ אינו סותר דאיתו דהשתא נמי יכול לומר דאי לא מימא הכי היכי הוי פרסי ידייהו הא אתו לאסוקינהו לתרומה דאורייתא ועוד דהשתא לאלי פירושא פשיטא ליה לתלמודא דאין מעלין מתרומה לרבנן דמ"ל אפי' לדאורייתא וכ"ש ליוחסין לאמ"ל ע"כ אינו לאיס ואין מחר מדבריו דמעיקרא לא הביא ראיה מתרומה אלא משום דאכיל דאורייתא. ת"ק], [ו] [לגיכא למימר ליוחסין להשיאו אשה דהא לרבי יהודה במקום שאנשו להאכילו תרומה נאמן גם להשיאו אשה דמעלין מתרומה ליוחסין. ת"ק], [ז] [ועיין היטב תוס' קדושין פ. ד"ה לא שנו], [ח] [ושוד קשה לר"י דאין זה מינו טוב שאם יוליכנו בגורן ויתן לו חלקו הרי יפסיד והשתא דקאמר שהוא כהן ואין נוטל כל אחד חלקו ואין נפרש שבידו להאכילו בתרומה בשעה שהעיד שהיה יכול לומר אינו בני וכהן הוא דא"ל להשיאו אשה נמי מימא הכי. בתוס' לא מיבעי ומהיכין שנפשים מלאתין]. ת"ק],

מוסף תוספות

א. שניכר שבתורת לויות קרא וכו' ואילו קרא הראשון תחילה מחמת גדולתו גם השלישי שהוא גדול מן השני היה קורא לפניו. תוס' הרא"ש. ב. אשה נשאתי במדינת הים ואלו הן בניה. מיעב"ש. ג. ואוקימנא בבורכין אחריה. מיעב"ש. ד. וש"מ דאפי' להאכילו בתרומה, צריך ראיה על האשה וגם על הבנים כשאין כרוכים אחריה. מיעב"ש. ה. בתוס' הרא"ש: ואומר ר"ת דאין זה מחלוקת חדש, דההיא דקידושין אתיא כרבי יהודה דאמר מעלין מתרומה ליוחסין. ו. דקאמר זה הבן וזה אמו והבן בא עליה. תוס' קידושין פ. ד"ה לא שנו. ז. דכיון דהוחזק עכשיו בעוד שזה נאמן עליו במינו, הוחזק לעולם. מיעב"ש (ועיין מהרש"ל וגר"ש).

מוסף תוספות

צב א ב מיי' פ"ב מהל' איסורי ביאה הלכ' יא:

צג ג מיי' שם הלכה ה:

מוסף רש"י

הדר חזייה לר"א בישות. המחזיר פניו לקרא את פניו ונסתכל בר"א בפנים זועפות, שהבין פיו לקרא שמעא ר"א דבר זה מפי רבי יוחנן, וכשאמרה לו לא אמרה בשמו (מכות ה:). **דבר נפחא.** ר' יוחנן דמקרי בר נפחא בכולא הש"ס, כמו (ב"מ פה:) מאן עייל בר נפחא, נראה לומרי דאבוי של ר' יוחנן הוי נפחא, ולכבי מיקרי בר נפחא, ואיתי דמפרשי בר נפחא על שם יופיו (סנהדרין צו:).

תוספות רי"ד

ת"ש חזקה לכהונה נשיאות כפים וחילוק גרנות ועדות. פי' המורה אם באו עדים ואומרים שהוא כהן וכגון שמכירים את אביו ואת אמו ועדות חזקה הוא בתמיה ה"ק **עדות הבא מכח חזקה בחזקה.** פי' כהההוא דאתא לקמיה דר"א אמר מוחזקני בזה שהוא כהן א"ל מה ראית א"ל שקרא ראשון בבה"כ א"ל בחזקת שהוא כהן או בחזקת שהוא גדול פי' בחכמה כדאמרינן בעלמא רב קרי בכהני ואע"ג דלא הוה כהן א"ל שקרא אחריו לוי פי' דאי לאו דכהן הוא אין לוי קורא אחריו ואמרינן בהניזקין אין שם כהן נתפרדה החבילה כלומר איבד לוי את זכותו והעלהו ר"א לכהונה ע"פ: **ההוא דאתא לקמיה דר"ל** א"ל מוחזקני בזה שהוא כהן א"ל מה ראית [א"ל] שקרא ראשון בבה"כ. א"ל ראית שחלק על הגורן א"ל ר"א ואם אין שם גורן בטלה הכהונה. פי' המורה אם אין זורעים במקומו. (**אר"י**) **תניא** הרי שבא ואמר בני זה כהן הוא נאמן להאכילו בתרומה ואינו נאמן להשיאו אשה דברי רבי א"ל ר"ח אם אתה מאמינו להאכילו בתרומה האמינהו להשיאו אשה. ואם אינך מאמינו להשיאו אשה אל תאמינהו להאכילו בתרומה. א"ל רבי אני מאמינו להאכילו תרומה שכן בידו להאכילו תרומה. ואיני מאמינו להשיאו אשה שכן אין בידו להשיאו אשה:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

במסיח לפי תומו. ומ"ת ומנ"ל דהכי הוא [א] דלמא ר' חייא העלה גן על פי אביו במסיח לפי תומו ורבי העלה אח ע"פ אחיו אפי' בלא מסיח ואר"י דמסתמא דבמאי דקתני בברייתא מילתא דרבי עשה רבי מעשה ועוד דאי אפשר דרבי העלה אח ע"פ אחיו לוויה אפילו בלא מסיח דהתם אין שייך לומר שבידו להאכילו מעשר למ"ד מעשר ראשון מותר [ב] לזרים: **מבית הספר.** נקט שלא לומר שהוא עבד כדאמר בסוף פירקין (לקמן דף כח.): **אין בתר דקנסינהו עזרא.** ולר"ע דקודש קנסא הוי דוקא לוי בתר קנסא [ג] אף להכהנים אבל לר"א בן עזריה דמקמי קנסא הוי אף לכהן בתר קנסא הוי לכהן דוקא והא דמעשר ראשון חזקה כהונה אתיא כר' אלעזר בן עזריה ולא כר"ע ויש שמוחקין אין ומפרשים דהא דקאמר בתר דקנסינהו עזרא הוי אפי' לר"ע דבתר קנסא הוי לכ"ע לכהן דוקא והוי כמו אלא ושיבוש הוא בידם דהא בכמה מקומות מוכיח דמעשר ראשון לוי אף בתר קנסא כדתנן בפ' כל הגט (גיטין דף ל.) המלוה מעות את הכהן ואת הלוי להיות מפרישן עליהן כו' וכן התם בגמרא ישראל שאמר לבן לוי כור מעשר לאחיך בידי ובפ' הזרוע (חולין קלא: ושם) פריך מעשר ראשון דלוי הוא וכן בכמה מקומות והיינו כר"ע ועוד דלמ"ד קנסא לעניים היכי הוי חזקה לכהונה דאליבא דר"ע פליגי בס"פ יש מותרות (יבמות פו: ושם) דאיכא למ"ד קנסא לכהנים ואיכא למ"ד לעניים דלר' אלעזר בן עזריה [ד] הוי דוקא לכהן ואפי' לעשירים כמו קודם קנסא דלא קנסה עזרא שהרי עלו ולמ"ד קנסא לעניים משמע התם דוקא לעניים ולא להכהנים עשירים אפי' בימי טומאה דלית ליה דבימי טומאה עניים הוו ועניים התם אין לפרש עניי לויים דוקא ולא עניי ישראל וכהנים דא"כ נשתכרו עניי לויים במה שלא עלו ועוד דמשמע התם אילו הוו כהנים בימי טומאתם עניים לכ"ע הוו שקלי אע"ג דלענין חלוקת מעשר הוו כישראל [ה] דלוי ולא לכהן קאמר אלא לעניים בין עניי לויים ולמ"ד מעשר ראשון מותר לזרים שקלי אפילו עניי ישראל אבל למ"ד אסור לזרים אין נראה שיתנו לעניי ישראל כדי למוכרו דמילתא דאתי לידי תקלה לא אתקינו רבנן דאיכא למיחש דלמא אתי למיכליה [ו] [כדאמר בסמוך לא מיבעיא לר"מ דאמר אסור לזרים כו'] ולר"ע לא הפקיע עזרא את הלויים מכל וכל להשוותן לישראל וכהנים שלא יטלו עשירים לויים אלא עניי לויים בתורת עניות אלא לוויים בין עניים בין עשירים היו חולקים לעולם כדמוכח בכל הנהו שהבאתי שהיו נוטלין בתורת לויות ועוד דר"ג בספיקה שנתן מעשר ראשון לר' יהושע בן חנניא (מעשר שני פ"ה מ"ט) אי בתורת עניות יהיב ליה אמאי לא יהב ליה נמי מעשר עני שהרי מעשר עני נתן לר"ע [ז] ומיהו יש לדחות דלעולם בתורת עניות נתן לו [ח] ומה שלא נתן לו מעשר עני לפי שהיו לו מאתים זוז דלוין וטול במעשר עני כדתנן במסכת פאה (פ"ח מ"ח) אבל מעשר ראשון יטול אפי' יש לו מאתים [ט] זוז דהא איכא למ"ד דאפי' כהנים עשירים בימי טומאה עניים נינהו ועוד דלא דלה ליתן כל מתנותיו לעני [י] אחד: **ברתר** דקנסינהו עזרא. לא אשכחן בהדיא בקרא דקנסינהו רק מלינו בעזרא (נחמיה י) והיה הכהן בן אהרן עם הלויים בעשר הלויים ואיכא למימר דה"ק כשיבאו הלויים לחלוק בבית הגרנות יבאו הכהנים עמהם ומיהו לר"א בן עזריה דבתר קנסא דוקא לכהן לא משמע מהאי קרא דאיכא למימר עם הלויים דקאמר קרא היינו לקבל מהם מעשר ראשון משלהם דהא משלהם לא קנסא עזרא כדמוכח בפרק הזרוע (חולין קלא:) וי"ל דלר"א בן עזריה לא נמנעו הלויים מכל וכל מלילך לבית הגרנות לחלוק במעשר כדאמר בסמוך דלמא איקרי ויהיב ליה כל שכן בימי עזרא שעדיין לא פשט הקנס שהיו הולכים בבית הגרנות ולכך נאמר שילכו הכהנים עם הלויים ולמ"ד קנסא לעניים הא דכתיב והיה הכהן היינו בכהן עני ומשום דהכהנים עניים שכיחי טפי לפי שאין כל כך עסוקים במלאכה אלא בעבודת בית המקדש וגם אין להם קרקעות נקט כהן וה"ה עניי ישראל למ"ד מעשר ראשון מותר לזרים וה"ר יוסף פירש [יא] מדכתיב (במלאכי ג) הביאו את כל המעשר אל בית האוצר בבית האוצר היה נשכח שתיקון עזרא לתת שם תרומת הכהנים כדכתיב בעזרא (נחמיה י) וכיון שאומר להביא שם המעשר א"כ של כהנים הוא וקיימא לן (מגילה דף טו.) דמלאכי זה עזרא ולמ"ד לעניים נקט אל בית האוצר משום דהכהנים עניים שכיחי טפי כדפרישית אי נמי אל בית האוצר לא ליתן לכהנים אלא לחלק לעניים וה"ר אלחנן הקשה דבסוף עזרא [יב] משמע שהמעשר היה לוויים דכתיב וידע כי מניות הלויים לא נתנה (להם) ויברחו איש לשדהו הלויים והמשוררים כו' משמע שהלויים והמשוררים היו חולקים ולריך לומר דזה היה מקמי דקנסינהו עזרא אך קראי לא מוכחי הכי: **והאמר** רבי יוחנן דברי הכל אין ערער בו'. נראה לר"י דר' יוחנן עיקר דבריו על משנתנו [יג] ולהכי לא קא משני הכא ה"מ היכא דאיכא חזקה דכשרות כו' דמשני בפרק עשרה יוחסין (קדושין דף עג:) ואם תאמר והואיל ואמתני' קאי היכי פריך מיניה התם ובפרק קמא דגיטין (דף ט.) גבי גט דלמא הא דקאמר ר' יוחנן דלא מהני ערער דחד היינו היכא דאיכא עד אחד דמכשר דקתני מעלין לכהונה על פי עד אחד ויש לומר דהש"ס ידע דר' יוחנן אמסקנא דיבר בהתחלה היה קול ואח"כ בא עד אחד להכשירו והסיר הקול ואתו בי תרי ואמרי דבן גרושה ובן חלוצה הוא דבכי האי גוונא א"ר יוחנן דבעינן שיהא אע"ג דהעד שהכשיר והקול כמאן דליתנהו דמי שהרי העד גרוע מן הקול אי לאו משום חזקה דמסייע ליה לבטל הקול שהרי הקול פוסל והעד אינו פוסל לרבי יוחנן [יד]: **אין** ערער פחות משנים. לאפוקי חד דלא הוי ערער אבל קול נמי פוסל בתחלה בתרומה קודם שבא העד [טו] המכשיר: **ואתא** עד אחד ואמר ידענא ביה דכהן הוא. לא בעי למימר דפליגי אי מעלין ע"פ עד אחד כשהקול פוסל דפשיטא ליה להש"ס דלא פסיל קול לכ"ע כיון דאיכא עד וחזקה ועוד דקול לא הוי קרי עורקין:

ואסקינה

והטבילוני. מפני שסתם תינוק מטפח באשפות ושרצים מצויין שם: **ערב.** דלריך הערב שמש: **והחולק בב"ד.** קא ס"ד שעל פי ב"ד הקבוע בעיר היו חולקין לו תרומה בבית הגרנות ולקמיה פריך אי בב"ד לא הוי חזקה היכא הוא חזקה: **בתר דקנסינהו עזרא.** לוויים דלא ליתבו להו כדאמרי' ביבמות בכ' יש מותרות (דף פו:): **לוי דלאו לוי הוא.** כלומר בלוי ליכא לספוקי דהא אביו כהן: **למ"ד כו'.** פלוגתא היא ביבמות (שם): **בנכסי אביו כו' אינה חזקה.** להבית מעליו קול היולא על אמו שהיא גרושה והוא חלל: **פשיטא.** דהא אפי' הוא חלל יורש את אביו: **רבן שמעון היינו רבי אליעזר** [ט]. דהא ודאי במקום שיש עורלין לא אמר רבן שמעון דליהוי חד נאמן וכי אמר מעלין במקום שאין עורלין קאמר: **דר"א סבר ערער חד.** הוי ערער ואין אחד נאמן עליו להכשירו: **ונפק עליה קלא.** קול בעלמא ולא עדות: **ואחתיניה.** מן הכהונה עד שיבדקו את הדבר שמעלה הוא להכהונה: ואסקינה

במסיח לפי תומו כי הא דאמר רב יהודה אמר שמואל [א]מעשה באדם אחד שהיה מסיח לפי תומו ואמר זכורני כשאני תינוק ומורכב על כתיפו של אבא והוציאוני מבית הספר והפשיטוני את כותנתי והטבילוני לאכול בתרומה לערב ור' חייא מסיים בה וחבירי בדילין ממני והיו קורין אותי יוחנן אוכל חלות והעלהו רבי לכהונה על פיו תניא ר"ש בן אלעזר אומר כשם שתרומה חזקה לכהונה כך מעשר ראשון חזקה לכהונה והחולק בבית דין אינה חזקה מעשר ראשון דלוי הוא כר"א בן עזריה דתניא [ב]תרומה לכהן מעשר ראשון ללוי דברי ר"ע ר"א בן עזריה אומר מעשר ראשון אף לכהן אימור דאר"א בן עזריה אף לכהן לכהן ולא ללוי מי אמר [ג]אין בתר דקנסינהו עזרא ודלמא איקרו ויהבו ליה אמר רב חסדא הכא במאי עסקינן [ד]כגון דמוחזק לן באבוה דהאי דכהן הוא ונפק עליה קלא דבן גרושה ובן חלוצה הוא וחלקו ליה לדידיה מעשר בבית הגרנות לוי דלאו לוי הוא מאי איכא למימר בן גרושה או בן חלוצה הוא לא מיבעיא למאן דאמר [ה]מעשר ראשון אסור לזרים דלא הוו יהבי ליה אלא אפילו למ"ד [ו]מעשר ראשון מותר לזרים הני מילי למיספק להו אבל בתורת חלוקה לא יהבי ליה והחולק בבית דין אינה חזקה אי בבית דין לא הויא חזקה היכא הויא חזקה אמר רב ששת הכי קאמר [ז]החולק תרומה בנכסי אביו עם אחיו בבית דין אינה חזקה פשיטא מהו דתימא מדהנך לאכילה האי נמי לאכילה קמ"ל הנך לאכילה האי לזבוני: רבי יהודה אומר אין מעלין לכהונה על פי עד אחד וכו': רשב"ג היינו רבי אליעזר וכי תימא ערער חד איכא בינייהו דרבי אליעזר סבר ערער חד ורשב"ג סבר ערער תרי [א] האמר רבי יוחנן דברי הכל [ח]אין ערער פחות משנים אלא הכא במאי עסקינן דמוחזק לן באבוה דהאי דכהן הוא ונפק עליה קלא דבן גרושה או בן חלוצה הוא ואחתיניה ואתא עד אחד ואמר ידענא ביה דכהן הוא ואסקינה

מסורת הש"ס

ח) ב"ק קיד:, ט) ב"ב פא: יבמות פו. חולין קלא:, י) [יבמות עד. פה: פו.], יא) [שם פו.], יב) ב"ב לב. קדושין עג. גיטין ט., יג) בס"א: אלעזר, יד) ת"י כ"ר, טו) (מגמיה יג), טז) [וע"ע תוס' שם וב"ב לב.].

הגהות מהר"ב רגשבורג

א) גמ' אלמר ר' יוחנן דבריי הכל אין ערער פחות משנים. עי' תוס' ד"ה ואלמר ומהרוש"ל הר"ן בחולין פא ע"א ד"ה וקשיא לן:

מוסף רש"י

והטבילוני. לפי שדרכו של תינוק לטפח באשפות וכטומאות (ב"ק קיד:). וחבירי בדילין ממני. מפני תרומתי (שם). רשב"ג היינו רבי אליעזר. דהא ודאי במקום שיש עורלין עליו לא אמר רשב"ג דליהוי חד נאמן וכי אמר מעלין במקום שאין עורלין קאמר (רשב"ם ב"ב לא:). ערער חד איכא בינייהו. והא דקתני בזמן שיש עליו עורלין היינו עד אחד הפוסלו ומכחיש עד אחד המכשירו (שם). דרבי אליעזר סבר ערער חד. הוי ערער ואין עד אחד נאמן עליו להכשירו (שם). ורשב"ג סבר ערער תרי. בעינן אבל במקום ערער אחד הוי עד אחד נאמן להכשירו (שם). והא אמר ר' יוחנן. לא איתפרש היכא קאי (שם לב.). ונפק עליה קלא. בעלמא ולא עדות (שם). ואחתיניה. מן הכהונה עד שיבדקו את הדבר, שמעלה היא בכהונה, וכל זה יתור לשון הוא בלא צורך, דבלא קול נמי מיתוקמא שמעתתא שפיר בעד אחד מכשיר מעיקרא ועד אחד בסוף ושניהם עדים עוברים בינתים, כדמפרש ואזיל, אלא משום הכי נקטו ליה דבעי למימר ואתי עד אחד אם כן יצא להכשירו אלא אם כן יצא עליו פסלות קודם לכן (שם).

עין משפט נר מצוה

צד א מיי' פ"כ מהל' איסורי ביאה הלכה ט: סמג לאוין קכב טוש"ע אה"ע סימן ג סעיף ח:
צה ב מיי' פ"ו מהל' תרומות הלכה ח סמג לאוין רכד:
צו ג מיי' פ"ח מהל' מעשר הלכה ד:
צז ד מיי' פ"כ מהל' איסורי ביאה הלכה [טו] טז טוש"ע אה"ע סימן ג סעיף ו [ז]:
צח ה מיי' שם הלכה יב:

תוספות רי"ד

רשב"ג אומר וכו' רשב"ג היינו ת"ק כו' ר"א שאין לומר שבמקום עוררין קאמר רשב"ג דמעלין לכהונה ע"פ עד אחד אלא במקום שאין עוררין וה"ק נמי ר"א. **ואסיק** רב אשי דבמצטרפין לעדות קמיפלגי ובמקום שיש עוררין. והכא במאי עסקינן במוחזק לן באבוה דהאי דכהן הוא. ונפק עליי [קלא] דבן גרושה ובן חלוצה הוא ואחתיני. פי' עד שנבדוק הקול אם הוא אמת אם לאו ואתא עד אחד ואמר ידענא ביה

מוסף תוספות

א. כדקאמר תסתיים. תוס' הלא"ש. ב. [ד]מה איסור יש בו. תוס' הרא"ש. ג. סגי דלקנסינהו לחלקו. שמע"ק. ד. דשקלי הכהנים מן התורה אפילו עשירים, בתר דקנסינהו נמי. תוס' יבמות פו: ד"ה מכ. ה. מדאורייתא לרבי עקיבא. שם. ו. ור' גמליאל לאחר קנסא הוה. תוס' יבמות פו. ז. ור' יהושע עני היה כדאמר בברכות (כח.) מכותלי ביתך ניכר שפחמי אתה. תוס' קידושין ס. ד"ה מנון. ח. הואיל ולא היה עשיר והיה מתפרנס בדוחק. שם. ט. כדאמרינן בעירובין (סג.) הנותן מתנותיו לכהן אחד מביא רעב לעולם. שם. י. דנפקא לן. תוס' יבמות פו: ד"ה מפני מה. יא. ולהכי קאמר דברי הכל דהיינו רשב"ג ור' אלעזר דאיירו בעוררין. תוס' הרא"ש. יב. כדמסקינן לקמן ונפק עליה קלא ואחתיניה. תוס' שלנו.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות